

Krepitev kompetenc strokovnih delavcev na področju vodenja inovativnega vzgojno-izobraževalnega zavoda v obdobju od 2018 do 2022

Vseživljenjsko učenje

Druga konferenca učiteljev družboslovnih, umetnostnih in humanističnih predmetov Mladi in ustvarjalnost,
28. junij 2022

Natečaj Zgodbe osamosvojitve (Ustvarjalno in inovativno v svet zgodovine)

Datum: 15. 3. 2022

Opis

Kultura spominjanja pomembno prispeva k ohranjanju zgodovinskega spomina na pomembne zgodovinske dogodke, pojave in procese. Pouk zgodovine omogoča veliko priložnosti za spodbujanje in razvijanje kulture spominjanja ob obeleževanju različnih zgodovinskih obletnic. Zakonodaja določa, da morajo šole organizirati slovesnosti ob treh državnih praznikih, od katerih se dva nanaša na spominjanje pomembnih dogodkov iz zgodovine slovenske osamosvojitve. 23. decembra 1990 je bil izveden plebiscit za samostojno in neodvisno slovensko državo, tri dni pozneje pa so bili slovesno razglašeni rezultati plebiscita, na katerem je od 93,2 % volilnih upravičencev za samostojno in neodvisno Slovenijo glasovalo 88,2 %. Zato se 26. decembra praznuje dan samostojnosti in enotnosti. Plebiscitna zaveza je bila, da se v roku pol leta izpelje proces osamosvojitve. 25. junija 1991 je tako tedanja Skupščina RS sprejela osamosvojitvene zakone in razglasila državno samostojnost. Zato se tega dne spominjamo kot dneva državnosti. Oba dneva sta tudi dela prosta. Na zgodovino slovenske osamosvojitve pa nas spominja še dan suverenosti, ki ga praznujemo 25. oktobra. Na ta dan leta 1991 je namreč slovensko ozemlje zapustila Jugoslovanska ljudska armada.

Zgodovino slovenske osamosvojitve se obravnava še v okviru obveznih tem iz slovenske zgodovine 20. stoletja v osnovni šoli, gimnaziji in programih SSI/PTI in SPI. Ker je zgodovina osamosvojitve umeščena v učne načrte in kataloge znanja proti koncu pouka, nemalokrat zmanjka časa za njeno obravnavo oz. utrjevanje. Zato smo natečaj namenili spodbujanju in ohranjanju kulture spominjanja na slovensko osamosvojitve, z namenom spodbuditi zanimanje in motivacijo učencev/dijakov za raziskovanje zgodovine slovenske osamosvojitve. Tako smo se odločili, da pripravimo natečaj *Zgodbe osamosvojitve*, ki je namenjen spodbujanju in ohranjanju zgodovinskega spomina ter kulturi spominjanja na slovensko osamosvojitve.

Kultura spominjanja

Kultura spominjanja se nanaša na komunikativni in kulturni spomin. Komunikativni spomin prenašajo in ohranjajo priče, to so viri prve roke. Z minevanjem prič pa komunikativni spomin prerašča v kulturni, ki je državno oz. institucionalno ohranjen v obliki spomenikov, obeležij, praznikov, strokovne in znanstvene literature. Ohranjajo ga ustanove, kot so šole, muzeji, arhivi, galerije, knjižnice, prenašajo ga strokovnjaki, to so učitelji, kustosi, arhivisti idr.

V pluralnih družbah, kamor spada tudi slovenska, je pomembno graditi inkluzivni kolektivni spomin, ki dopušča raznolikost in hkrati gradi pripadnost narodu in državi. Pripadamo namreč različnim narodom, etničnim, družbenim, kulturnim skupinam, državo pa imamo vsi skupaj samo eno – demokratično pluralno slovensko republiko. Zato je pomembno spodbujati pripadnost skupni državi.

Pri ohranjanju spomina na slovensko osamosvojitve je veliko priložnosti za inovativne in ustvarjalne pristope, ki bodo spodbudili motivacijo in zanimanje za raziskovanje in učenje, pa tudi priložnosti, da bodo ob tem učenci na samostojno slovensko državo ponosni in da bodo vključeni tudi učenci v etnično raznolikih razredih.

Pozitivna identifikacija z vrednotami slovenske osamosvojitve

Pri obeleževanju spominskih dni in pri rednem pouku, ko se obravnava slovensko osamosvojitve, je pomembno vzpostaviti pozitivno identifikacijo, ki jo lahko dosežemo zlasti z vključevanjem biografij in drugih pričevanj v pouk. K ohranjanju spominov na dogajanje pa lahko poleg zgodovine prispevajo tudi druge vede, zlasti tudi slovenščina in umetnostni predmeti. Pozitivno identifikacijo z zgodovinskim dogajanjem pa dosežemo tudi z aktualizacijo in prikazom uporabne vrednosti znanja.

Tematiko osamosvojitve lahko obravnavamo s pomočjo ohranjenih pričevanj pripadnikov teritorialnih enot, politikov, diplomatov, državnikov, navadnih državljanov, Slovencev na tujem idr., ki so si prizadevali za samostojnost Slovenije. Z vidika načela življenja v zgodovinsko dogajanje pa so pomembna tudi pričevanja otrok in mladostnikov, sorodnikov, ki so doživeli osamosvojitvena prizadevanja. Prepričljiva so lahko tudi pričevanja in življenjske izkušnje učiteljev, ki so bili kot otroci in mladostniki priče tedanjega dogajanja.

Pričevanja in viri prve roke

Pri pouku zgodovine se tako lahko zbirajo ohranjene in še nezapisane spomine prič osamosvojitvenega procesa. Pričevanja spadajo med vire prve roke, pri katerih je imela priča neposreden stik z dogajanjem. Osebna pričevanja so lahko dnevniki, pisma, zapiski, pisani literarni viri, če ohranjajo informacije o zgodovinskem dogajanju. V ta sklop spadajo spomini, biografije, avtobiografije, pesmi, črtice. Druge oblike pričevanj so še intervju, televizijski portreti oseb, dokumentarne oddaje ipd.

Zgodovinska vrednost pričevanj je, da prinašajo delček poznavanja in predvsem podrobnosti o posameznih dogodkih, pojavih in procesih, pa tudi veliko podatkov o avtorjevem značaju, položaju, pogledih, izkušnjah in mnenju o dogajanju.

Dragocena pričevanja so osebne in družinske zgodbe, ki prikazujejo avtentično zgodovinsko dogajanje, kot so ga doživele priče oz. njihovi družinski člani. Omogočajo globlji uvid v dogajanje in zato boljše razumevanje, kot bi ga omogočila le suhoparna zgodovinska dejstva in informacije.

Učence je treba tudi poučiti, da pričevanja še niso zgodovina, ampak vir za pisanje zgodovine, in da so subjektivna, odvisna od kakovosti zaznavanja in spominjanja priče. Po drugi strani pa so imele priče veliko povedati o dogajanju, ki so ga neposredno doživele. Učenci lahko zberejo tudi več pričevanj in jih med sabo primerjajo, iščejo podobnosti in razlike, vzroke za razlike. Raziščejo tudi vpliv širšega zgodovinskega dogajanja na pričo in njeno pričevanje.

Pričevanja lahko učenci zbirajo z intervjuji. Na izvedbo intervjujev jih je treba ustrezno pripraviti. Priprave okvirnega intervjuja obsegajo izdelavo osnutka in načrta intervjuja, izvedbo intervjuja, pripravo poročila ter evalvacijo izvedenega intervjuja in pridobljenega pričevanja. Manjkajoče informacije v pridobljenem pričevanju se kombinira z drugimi zgodovinskimi viri, tudi zapisanimi pričevanji in drugimi vrstami zgodovinskih virov.

Predmet natečaja je tako zbiranje še neobjavljenih pričevanj iz časov slovenskega osamosvajanja. Zbrana pričevanja naj učenci/dijaki predstavijo na inovativen in ustvarjalen način v obliki zapisanih zgodb osamosvojitve ali v obliki digitalnih zgodb osamosvojitve.

Razpisni pogoji:

- Na natečaju lahko sodelujejo učenci/učenke osnovnih in dijaki/dijakinje srednjih šol iz vse Slovenije.
- Zapisano ali digitalno zgodbo osamosvojitve lahko izdelata en oz. največ dva učenca/dijaka.
- Mentorica, mentor lahko pošlje največ 2 deli na šolo.

Zapisana zgodba osamosvojitve

Zbrana še neobjavljena pričevanja sorodnikov, znancev, veteranov vojne za Slovenijo, drugih ljudi iz lokalnega okolja, naj bodo zapisana v obliki zgodbe (pisnega izdelka), iz katere je razbrati lasten zgodovinsko-literarni izraz. Obseg zapisa je do 8000 znakov brez presledkov.

Zapisana pričevanja naj se nanašajo na pomembne dogodke iz zgodovine osamosvojitve v lokalnem okolju.

Digitalna zgodba osamosvojitve

V digitalni zgodbi so predstavljeni spomeniki, obeležja, ohranjeno še neobjavljeno fotografsko in drugo slikovno gradivo iz družinskih arhivov in lokalnega okolja v obliki digitalne zgodbe, ki je lahko izviren, lasten video posnetek v dolžini do 15 minut, ali foto zgodba, predstavljena na 15 e-prosojnicah (PowerPoint, Canva). Predstavljeno gradivo naj se nanaša na pomembne dogodke iz zgodovine osamosvojitve v lokalnem okolju.

Kriteriji vrednotenja zapisane zgodbe osamosvojitve:

<i>Ime in priimek učenca/dijaka:</i>	
<i>Šola:</i>	
<i>Mentor:</i>	
<i>Kontaktne podatki:</i>	

Kriterij:	DA (3 točke)	DELOMA (1–2 točki)	NE (0 točk)
1. Ustreznost izbrane teme glede na naslov natečaja.			
2. Literarni zapis vključuje spomine na slovensko osamosvojitve s ključnimi zgodovinskimi dogodki.			
3. Izpričana izvirnost, sporočilnost, empatija v osebnem razmišljanju in razvijanju teme.			
4. Razvit lasten literarni izraz ob različnih literarnih postopkih, z upoštevanjem njihovih zakonitosti.			
5. Jezikovna spretnost in ubesedenost lastnega pogleda, izkušenj ali občutkov.			
6. Zapisana zgodba vključuje relevantne in verodostojne zgodovinske informacije in terminologijo.			
7. Zapisane so temeljne informacije o priči (pričah) – ime, priimek, rojstni datum, vloga v času osamosvajanja.			
8. Uporabljena morebitna dodatna literatua je ustrezno citirana.			
9. Zapis izkazuje povezanost začetka, razpleta in konca zgodbe ter je v predpisanem obsegu do 8000 znakov s presledki.			
Seštevek točk:			
Skupni seštevek točk:			
Končna ocena z utemeljitvijo:			

(Prirejeno po natečaju Muzeja novejšje zgodovine Slovenije, 2016.)

Kriteriji vrednotenja digitalne zgodbe osamosvojitve:

Ime in priimek učenca/dijaka:	
Šola:	
Mentor:	
Kontaktne podatki:	

Kriterij:	DA (3 točke)	DELOMA (1–2 točki)	NE (0 točk)
1. Ustreznost izbrane teme glede na naslov natečaja.			
2. Digitalna zgodba vključuje spomenike, obeležja, drugo fotografsko ali slikovno gradivo o zgodovini osamosvojitve v lokalnem okolju.			
3. Video, slikovno ali fotografsko gradivo je podprto z ustreznim besedilom oz. ključnimi informacijami za njegovo umestitev v zgodovinski kontekst.			
4. Razvit lasten, izviren, inovativen način predstavitve zbranega gradiva v digitalni zgodbi.			
5. Digitalne veščine so izražene pri predstavitvi lastnega pogleda, izkušenj ali občutkov ob pripravi digitalne zgodbe.			
6. Digitalna zgodba vključuje relevantne in verodostojne zgodovinske informacije in terminologijo.			
7. Predstavljeno slikovno gradivo je ustrezno citirano (kraj, letnica, avtor posnetka), pri video filmu je vključena uvodna in odjavna špica.			
8. Digitalna zgodba je lahko izražena v video zapisu (do 15 minut dolžine) ali v foto zgodbi (do 15 e-prosojnic v obliki predstavitve PowerPoint ali Canva).			
Seštevek točk:			
Skupni seštevek točk:			
Končna ocena z utemeljitvijo:			

(Prirejeno po natečaju Muzeja novejšje zgodovine Slovenije, 2016.)

Zgodbe osamosvojitve pošljite najpozneje **do sobote, 30. 5. 2022**, na e-naslov vilma.brodnik@zrss.si. Zapisane in digitalne zgodbe lahko pošljete v digitalni obliki na e-naslov vilma.brodnik@zrss.si, lahko pa tudi po klasični pošti na naslov Vilma Brodnik, Zavod RS za šolstvo, OE Ljubljana, Dunajska c. 104. V tem primeru naj bo zgodba shranjena na ustreznem nosilcu (npr. CD, DVD, USB). Digitalne zgodbe v obliki video filma pa objavite v aplikacijah Arnes Video, YouTube ali Vimeo ter posredujte URL naslov objavljenega video posnetka na e-naslov vilma.brodnik@zrss.si.

Pravočasno prispеле zgodbe osamosvojitve bo pregledala ocenjevalna komisija. Izbranih bo pet najboljših zapisanih zgodb osamosvojitve za osnovno in pet za srednjo šolo ter pet digitalnih zgodb za osnovno in pet za srednjo šolo, ki bodo nagrajene. Komisija lahko na podlagi prejetih del število podeljenih nagrad in priznanj v posameznih skupinah določi tudi drugače. Izbrane najboljše zapisane in digitalne zgodbe osamosvojitve

bodo razglašene na slavnostni akademiji ob 30. letnici izhajanja revije Zgodovina v šoli. Pripravljena bo tudi spletna razstava in razstava v Parku vojaške zgodovine Pivka s sprejemom nagrajenih učencev/dijakov in njihovih mentorjev. Nagrajeni učenci/dijaki bodo prejeli tudi knjižne nagrade, mentorji pa enoletno brezplačno naročnino na revijo Zgodovina v šoli.

Odbor natečaja Zgodbe osamosvojitve